

دروسه یادته یکی بوسته خانه قاروشونده  
اثره مخصوصه در  
محل اداره:

# مراط قلم

۱۳۲۶

انظار:

سلکمه موافق آثار جدیده مع المنزیه قبول اولنور  
درج ادیبین آثار اعاده اولنور

دین، فلسفه، ادبیات، حقوق و علوم دن باحث هفته لق رساله در

درسعادته نسخه سی ۵۰ پاره در

قیریلده دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی  
۲۰ غروش فضله آلتیر.

درسعادته بوسته ایله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

مؤسسلیرى: ابوالعلا زین العابدین - ح. اشرف اویب

تاریخ تأسیسی:

۱۱ نومر ۳۲۴

سنه لکی القی ایاقی

۳۵ ۶۵

۵۰ ۹۰

۵۰ ۹۰

درسعادته

ولایاتده

ممالک اجنبیه ده

غروشدر

برنجی سنه

۳۲۶ ذی الحجه ۷ پنجشنبه ۱۸ کانون اول ۳۲۴

عدد: ۱۹

بالجمله مزایای عالی و کالات خارقه‌ی حائز حکیم و داهیای باراده بیلسون ۹۱، اثر ایله مؤثر آراسنده نسبت آرا نامق فرضیه‌ی قبول ایذیه جک و لورسه اک جاهل بر انسانک اک متفنن بر مالمک و بر صنعتکارک یرینه قائم اولسنی ده تجویز ایتک لازم کلیر . بناء علیه ذره قدر ادراک واذعانی اولانلر نزدند تصورلره صیغیان بو فرضیه‌نک بطلانی کوانش کپی ظاهر و آشکاردر .

نقطه فرض محال اوله رق طبیعت کپی بی شعور و بی خبر بر شی کائناتک مصدر و موجدی اولسه بیه اعتراف ایندکلی و جهله کندیس ده محل قیامه محتاج بر مخلوق اولدیغندن بونک خالقنی صورعه حقیر وارددر . چونکه صفتک و صوفنه، عرضک مقوم ماعیتی اولان جوهره توقف و استنادی طبیعیدر . بناء علی ذلک طبیعتی وجوده کتیرن، کندینی بی‌نیایه افعاله مصدر قیلان بر خلاق ازلیه لزوم و احتیاج هیچ بر صورتله اورته دن قالمز . بوکانه دیه جکر؟ طبیعت دیدکلی بویه بر اثر عجیبی یارنامق ده خلاق متعالمک وارافنه ، برلکنه، قدرت و حکمتنه غایت بیوک بر برهان اولوب بوحالده دخی وحدانیت الهی اعترف ایتلری لازم کلیر . بناء علیه بزر مؤید من عندالله اولان انبیای عظام حضرتانک قائل ایلدکلی کپی طوغریدن طوغری به جناب حقک خالقینی اقرار و اعتقاد ایدوب بوتون مصنوعات کافه مبدعات بالذات کندی . ثار قدرت صمدانیه سیدر دیوروز . نه باشقه خالق طانیوز ، نه ده طبایع اشیاده تأثیر کوروز .

مناسبتی اسماء بیل مفی

## مجاوب قرآنی

سوره مائده : آیت - ۹۵ ، ۹۴ ، ۹۳

« یا ایها الذین امنوا اتقوا الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون . انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر ویصدکم عن ذکرالله وعن الصلوة فهل انتم متبهون . واطیعوا الله واطیعوا الرسول واحذروا فان تولیتهم فاعلموا انما علی رسولنا البلاغ المبین »

ای ایمان ایدنلر خمر [ ایچمک ] و قمار [ اوینامق ] و [ کعبه‌نک اطرافنه ] انصاب [ واصنام رکز ایدوب بورکز اولنان جاداتی خالق مکنوناته شمریک ایله انلری تمجید ایچون لیک چاغش شمع ، انلری تجیل ایچون قربانلر کسمک ] و ازلام [ دینلن اوقلر ایله فال آچق ] هپ بونلر [ انجق شیطان اعمالدن مردار شیلردر . ] شیطانک تسویل و تزیین ایله حصوله کلمش غایتله مستکره شیلردر . بومستکره شیلردن عقول سلیمه نفرت ایدر . [ شو حالده سز بوذکر اولنان مستکره شیلرن اجتناب ایدک که اید وار فلاح اوله بیهل سکز . ] جناب منزل الفرقان بودرت شیئی کمال نفرت ایله یاد ایلدکن و امید وار فلاح و نجات اولمق اوزره انلردن تحاشی و محاببت ایدلسنی شدنله امر بی‌وردقدن

و حقیقه فکریه و سائر آثار معتبره ده برر برر تزییف و ابطال اولنمشدر . مراق ایدنلر آناره مراجعت ایده بیلورلر . بز بوراده کندیلرینی بهوت ایده جک و نه قدر چرینسدر جواب بوللرینه امکان بر اقیه جق یالکز بر سوال ایله اکتفا ایده جکز .

چشم حیرتله کورمکده اولدینمز بی‌نیایه آثار حکمت و انتظامدن کوز یومهرق بتون مصنوعات سبحانیه‌نک اثر طبیعت اولسنه ذاهب اولان ، پرستشکار طبیعت بولنان او یادکارلره دیوروز که :

« سزک طبیعت تعبیر ایتکده اولدیغکز موجد عالم ، مصدر خلائق ، علم و حکمت و اراده و قدرت صاحبی اولوب بذاته قائم و هر درلو تأثیر خارجیدن مقدس بر موجود میدر ؟ یوقسه بویه اولیوب عالمه قائم بر عرض و محتاج محل بر صفتیدر ؟ »

اکر : « بذاته قائم ، ازلی وابدی ، قادر و قیوم ، علیم و حکیم ، جمیع ماسواذن مستغنی ، کنه و حقیقتی ادراک عقول بشردن عالی بر موجود مقدسدر ، دیو اعتقاد ایدرز » دیرلرسه ، کوله‌رک دیرز که : « بووجهله توصیف ایندیککز موجود اقدس حق تعالی و تقدس حضرتلریدر . بناء علیه سزده بزم کپی صانع ذوالجلالک و ارافنی اعتراف ایدیورسکز . یالکز خطاکز شوراده درکه بویه بر خلاق جهانه طبیعت اطلاق ایتش اولیورسکز . انبیای عظام حضراتی طرفندن تبلیغ بیوریلان اسماء الهیه سیله یاد ایتیورسکز » .

اوله یا ! ازلیت و ابدیت وار ، قدسیت کالمه وار ، علم و قدرت کپی صفات کالیه سی وار ، کنه و حقیقتی بیلنمز ، کندوسنده شائبه احتیاج بولنمز . . . دیورلرسه بزم ایله برابر اولنلرده الله تعالی حضرتلرینک و ارافنی ، برلکنی اعتراف ایتش اولیورلر . چونکه طبیعتنه اسناد ایتکده اولدکلی شو صفتلر هپ صفات عالیة الهیه در . [ لیس کشله شی و هو السميع البصیر ] . بوحالده یالکز طبیعت تعبیرندن و ازچکملری لازم کلیر . زیرا اسماء حسناء الهیه ایچروسند ، بویه بر اسم یوقدر .

یوق اکر دیرلرسدکه : « بزم طبیعت دیدیکمز خالق الاشیا بوصف لکراه جمله سندن مجرد و عاریدر . چونکه اوغیره قائم بر عرضدر ، محل قیامه مفتقر بر صفتدر ، نه قدرت و اراده سی وار ، نه ده ادراک و شعوری وارددر . بو بدایع کائنات کندیسندن خبری اولیه رق بر تصادف صورتیه صدور ایتش ، فقط مرور زمان ایله قوانین طبیعییه سایه سنده کسب ترقی ایدرک نهایت بودرجه تکملی حائز اوله بیلشدر » .

بو ادعای باطلارینه قارشو دیرز که : « بویه فوق العاده حکمت و انتظامی حائز اولان ، ارباب عقل و اذعانی حیرت ایچنده بر اقان مصنوعات سبحانیه اولیه صنع و اختیاری ، علم و اقتداری اولیان بر شیدن وجود بولمق امکانی یوقدر . بویه بر ادعایه جرأت اک بیوک بر حقاقت ، عفو اولنیه جق بر جهالتدر . هیچ بر اثر و اثرندن یوز بیک درجه مکمل و پارلاق اوله من . کائناتک موجدی هیچ برشی کورمیان ، ایشقیان ، بیلیمان ، نتایج احوالی تقدیر ایتیمان طبیعت و مرور زمان و اهتزاز ماده کپی بر شی اولسونده حصوله کتیردیکی آثارده بویه حیرتس عقول اوله جق حکم و اسرار بولنسون ، حتی انسان کامل کپی

ما عبدون « قول کریمندہ کی لاء نافہمی ترک ایلہ [عبد] دیہ او قودینندن سورہ نساءء کی « یا ایہ الذین امنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری » آتی نازل اولغلہ شرب خرایدنلر آزلاشدی ، چونکہ معراج مؤمنین اولان صلاۃ ایلہ بزم ارہ مزہ حائل اولان شیدہ خیر یوقدر دیدیلر و برده بوآیت نازل اولوب صلاتہ سکر حرام اولنجہ سکرک نماز وقتی کیرنجیہ دک امتدادی احقالتہ مبنی شرب خرا متعسر اولمشدی . رابعاً صحابہ دن عثمان بن مالک بعض کسانی خانہ سنہ دعوت ایتشیدی کہ مدعوین ایچندہ سعد بن ابی وقاصدہ وار ایدی . اثناء ضیافتہ تشکیل بزم صہبا ایلہ پیالہلر صولتقدہ ونشوہ شراب ایلہ رنگین شعرلر محتشم فخریہلر انشاء ایدیلہرک اکلدنلکدہ ایکن برده [سعد] انصارک ہجوینی متضمن برشعر سونلسیلہ ہمبزم بولنان انصاردن بری حدتئلہرک سعدک بائی برکیک ایلہ اوروب اغرجہ یارالادی ، بزم صہبانک دوزنی بوزیلوب الت اوست اولدی . سعدہمان حضور سعید الانامہ کیدوب ضاربی شکایت ایتدی وبواننادہ حضرت عمر رضی اللہ مجلس سعادتہ بولندیغندن : یاربنا خیرک حال وشائی بزمہ بریان شافیلہ بیان بیوردیہ دعا ونیاز ایتدی . انک بونیازی اوزرینہ تفسیری صدندہ بولندیغمنز آیت جلیلہ شرف نزول ایتدی . « فهل انتم منہون » قول کریمی حضرت عمرک کوشزدی اولدقدہ [انہینا یارب] کیری چکلہک ، فارغ اولدق یارب دیدی . ایشہ خر ہجرت سنہنک اوچنجی سنہ سنندہ بوصوک آیت کریمہ ایلہ قطعاً حرام قلندی .

بعضیلری شرب خیرک برمنوال مشروح تدریج ایلہ تحریرندہ کی حکمتی بیان صدندہ : « قوم عربک شرب خیرہ مألوف اولدقلری وانکلہ یک چوق انتفاع ایلدکاری معلوم الہی اولوب بردنبرہ منع اولنسلر کندیلرینہ دشوار اولہ جغندن بو حکمتہ مبنی تدریج ایلہ تحریم ایلدی » دیمشدر .

خر : خانک قحی ومیک سکونیلہ انسانی سرخوش ایدن اوزوم شیرہ سنہ دینورکہ فارسیدہ « بادہ » وترچکدہ « سبجی » تعبیر اولور . اکاخر دینلسی عقل وتیمیزی ستر ویاختلط وشوریدہ ایتدیکی ایچوندر . شارب خیرہ وسائرہ مسکرات محرمہ ایلہ مست اولانلرہ ، کرفتار اولہ جقلری عقوبت اخرویہ دن ماعدہ دنیاہہ شرعاً نہ معاملہ ایلدلیکی معلوم اولمق ایچون کتب فقہیہدہ حدشرب مجتہدہ مراجعت اولنلی در . ہجۃ الفتاوانک « کتاب الاشربہ » سندہ شویلہ ذکر اولنمشدر : نبیند غریزبب یاعمل یاتین یاشعیر یابونلرک امثالندن اتخاذا اولنوب مسکر اولان خیرک غیری شربتلرک سکر ویرمیجک مقداری تلہی قصدنسر ایچلمک حلالی در یوخسہ قلیل وکثیری حرامی در ؟ — الجواب قلیلی وکثیری حرامدر .

ونبذ التمر والزبيب اذا طبخ ادنی طبخة ثم اشتد یجوز شربہ دون السكر علی قول الامام الثانی رحمہ اللہ تعالی لاستقراء الطعام دون اللہو الخ . وقال محمد رحمہ اللہ یحرم قلیلہ وکثیرہ ، قالوا : وبہ نأخذ [بترازیة فی الاشربہ - ملخصاً] انتهى

علی افندی فتاوا سنک « کتاب الاشربہ » سندہ شویلہ مسطوردر :

صکرہ مرتکبلی حقندہ بادی خبیت وخسران اولان اودرت شیدن خیر ایلہ قارک ہر برندہ کی دنیوی ودینی مفاسد دن ایکیشر دفست ذکر ایدوب بیور یورکہ [شیطان خیر وقار ایلہ ارہ کزہ انجق بغض وعداوت دوشورمک وسری ذکر الہدن و [بالخاصہ] صلاتدن منع ایلک ایستر] انسان یارانیلہ براکدہ می آشام اولمق ایستر ، بوندن دہ مقصدی تأیید انس ومحبت ایچون بزم صفاہہ نشوہ یاب اولمقدر . جالبوکہ علی الاکثر بونک ضدی حاصل اولور ، می ایلہ عقل وشعور زائل اولوب شہوت وغضب استیلا ایلدیکندن او یاران ارہ سنہہ مناقشہ وجدلار باش کوستر ، نہایت قاباروب ضرب وقتلہ وفحش کلام ایلہ مشافہیہ قدر واریر . ایشہ شیطان تشکیل بزم صہبانک تاکید الفت ومحبتہ باعث اولہ جغنی تسویل ایلدیکی حالہہ بالعکس اک اغیر درجہ بغض وعدوانہ مؤدی اولدیگی کی قارده مغلوب اولانلرک دخی کیت کیدہ خانمانی سونوب غالب ایلہ مغلوب بری برلرینک خصم جانی اولہ جقلری جہتلہ خیر وقارک مصالح علمد مخالف ہرج ومرجی وقتن وفسادی مستلزم احوال مدخولہ بہ باعث اولدقلری بیداردر . بو حالات مذمومہ خیر وقارک مفاسد دنیویہ ندن بریدر . مفاسد دیندلری ایسہ انلرہ طالبودہ جناب حقک ذکر ویادنندن وبالخاصہ معراج مؤمنین اولان نمازدن حرمانہ سبب اولملریدر ] . [خر ایلہ قارک شرور وفاسدی سزہ بیان ایلدیکندن ارتق بونلردن] کیری چکلدیگز می [یوقسہ زجر وتحدیر اولنمامشکک کی ینہ بولندیغکنز حالہ می سکز؟] . الہہ اطاعت ویغمبرینہ اطاعت ایدوب [امروہیلرینہ مخالفندن] حذر ایدک [خر ومیسردن اجتناب ایلہ اولان امرہہ جناب حقہ ورسولہ اطاعت ایدوب بوتکالیفدہ انلرہ مخافتدن حذر اوزرہ اولک] . اگر [اطاعت وانقیاددن] اعراض ایدرسدکک بیلک کہ [سز کندیگز می اضرار ایتش اولورسکک ، بہانہ ایدہ جک ہج برسبب قلمدیغندن عقاب الہی بہ دوچار اولورسکک ، چونکہ] رسولنر انجق [وحی] واضحاً تبلیغ ایتکلہ مکلفدر [اویسہ مکلف اولدیغی وظیفہ تبلیغی بالامزید علیہ ایضا ایتشدر . شو حالہہ تبلیغ واقعہ اطاعت ایتزسہ کک سزک ایچون عقاب الہدن بشقہ برشی یوقدر] . بوآیت کریمہ خیر حقندہ نازل اولان درت آیتک دردنجیسی در : اولہ مکدہ سورہ نحلہ کی « ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سکرأ ورزقأ حسناً » آتی نازل اولدی . بوآیت جلیلہدہ خیرک حرمتہ دائر برشی بولندیغندن ناس شرب خرایدنلر دی . ثانیاً عمر بن الخطاب ومعاذ بن جبل رضی اللہ عنہما حضراتی صحابہ کرامدن بعضیلرلہ نزد جناب رسالتپناہہ کیدوب : یا بنی اللہ خیر وقار عقل ومالی سلب ایلدیکندن بونلر حقندہ بزم برشی بیور دیملریلہ سورہ بقرہ دکی « یسئلونک عن الخمر والمیسر » آتی نزول ایتدی . بونک اوزرینہ خری ناسدن کیمی ایچر ، کیمی ایچمز اولدی : ثالثاً عبدالرحمن بن عوف رضی اللہ عنہ طرفندن بعض کسانی ویریلن ضیافتہ بادہلر نوش اولدقدن صکرہ اقشام اولمسیلہ صلاۃ مغربک جماعتلہ اداسیچون ایچلرندن امامتہ کچوردکلری ذات [سورہ کافرون] ی او قورکن « لا عبد

و شتاب ديمكلمه معروف اولوب مسكراولان شربتكم سكر و پرميدهك  
مقداري ني تلمی قصصندسز اچمك حلالی در؟ - الجواب امام اعظم  
وامام ابو يوسف قتلنده حلالدر ، امام محمد قتله حرامدر . في زماننا  
امام محمد قوليله افتا اختيار اولمشدر .

وحل المثلث العنبی ، وهو ما طبخ من ماء العنب حتى ذهب ثلثه  
وبقي ثلثه وان غلا واشتد وسكن من الغليان ، هذا عند أبي حنيفة  
وأبي يوسف . وعند محمد ومالك والشافعي قليله وكثيره حرام . سئل  
ابو حفص الكبير عنه فقال لا يحل شربه ، فقيل خالفت ابا حنيفة و ابا  
يوسف ، فقال لا لانهما يحلان لاستقراء الطعام ، والناس في زماننا  
يشربون للفجور والتلوي فعمل ان الخلاف فيما اذا قصد به التقوى ، واما  
اذا قصد به التلوي فلا يحل اتفاقا [ درر غرر في كتاب الاشربة ] واما  
الاشربة من الشعير او الذرة او التفاح او العسل اذا اشتد وهو مطبوخ  
او غير مطبوخ فانه يجوز شربه مادون السكر عند أبي حنيفة وأبي يوسف  
رحمهما الله وعند محمد رحمه الله حرام شربه ، قال الفقيه : وبه نأخذ الكل  
في نوازل [ خلاصة في الاشربة ] انتهى

### فرع مهم

محرمات ايله تدای خصوصنده بعض فقهاء ديمشدر دركه تحريم  
اولنان برشیده بر درد اچون شفا بولنديني معلوم اولوب ده اندن بشقه  
او دردك همج بر دواسی بولمسه او محرم ايله تدای به رخصت  
ويريلور ، نته كيم حال ضرورتنده اكل ميتيه و صوصامش آدم اچون  
شرب خره رخصت ويرلديكي كبي .

شرب لالیك [ درر ] اوزرينه حاشيه سنك كتاب الاشربة سنده  
شويله مسطوردر : « نهايده مذکوردر كه حرام ايله استشفاء جائزدر ،  
اكر انده شفا اولديني معلوم اولوب ده بر دردك اندن بشقه دواسی  
اولمازسه . صاحب نهايه بونی ذخيره عرو ايتمشدر . »

در مختار كتاب الطهاره سنده شويله ذكر اولمشدر : « محرم ايله  
تداويده اختلاف اولندي . بحرك « كتاب الرضاع » نده بيان ايدلديكي  
اوزره ظاهر مذهب محرم ايله تدای بي منع ايدر . لكن مصنف كرك  
اوراده وكرك بوراده « حاوی » دن شويله نقل ايدور : بعضيلری  
ديدلر كه محرمه بر درد اچون شفا بولنديني معلوم اولوب ده اودرد  
اچون بشقه دواء معلوم اولمسه انكلمه تدای به رخصت ويريلور ،  
نته كيم حال ضرورتنده صوصامش آدم اچون شرب خره رخصت ويرلديكي  
كبي ، وعليه الفتوى . »

« نورالعین » ده اوتوز در دنجی فصلك آخرنده شويله مسطوردر :  
« تهذيب دن نقلاً صاحب نهايه دیدي كه بر طبیب مسلم بر علیه شرب  
بول ودمده واكل ميتيه شفا اولديني اخبار ايدوب ده انكلمه مقامنه  
قائم بر دواء مباح بولمسه انك اچون بونلر ايله تدای جائز اولور .  
اكر طبیب بونلر ايله چاپك شفایاب اولور سين دیرسه بونده ايكي وجه  
واردر . عليك تدای اچون شرب خرايتسی جائز اولورمی ؟ بونده ده  
ايكي وجه واردر ، كذا ذكره الامام الترمذی و كذا في ذخيرة . »

حرام ايله استشفاء حرامدر دينلسی اطلاق اوزرينه جاری دكلدر ،  
حرام ايله استشفاء جائز اولماسی انده شفا اولديني معلوم اولنديني  
زمانه مقصوردر ، اما انده شفا اولديني معلوم اولوب ده اندن بشقه  
دواسی اولمازسه انكلمه استشفاء جائز اولور . ابن مسعود رضی الله  
عنه حضرت تلمیك « لم يحل شفاؤكم فيما حرم عليكم » قولك معناسی  
محملدر كه مشار اليه بونی دواء محرمدن بشقه دواسی معروف اولان  
مرض وعلت حقه سويلش اولسون ، زيرا بوتقديرجه حلال ايله  
حرامدن استفا حاصل اولور . و جائزدر كه حاجت و ضرورت زماننده  
حرمت منكشوب اوله جنی جهته شفا حرام ايله اولوب حلال ايله  
اولش اولور ديمكسر . »

آيت كريمه ده واقع « میسر » كلمه سی اشاء تفسیرده كوستلديكي  
اوزره قار ديمكسر . قاره میسر دينلسی انكلمه تعب و مشقتسز میسر  
وسهولت ايله مال قزانلديني اچوندر . قار : قافك كسريله في اصل  
مفاعله باندن قار اوينا شفق معناسنه مصدر اولوب بده قار او بوننه  
اطلاق اولندي . كلمه مذكوره لسانعزده قفك ضمیله مستعملدر .

انصاب : نصبك جعی در . ضمتين ايله نصب و یاخود نونك ضمی  
و صادك سكونيله نصب : طاشدن مصنوع بتلدر كه زمان جاهلیته  
كعبه مكرمك اطرافنه ركز اولوب انلر اچون تلبیه رانلر اچون ذبح  
قربان ایدرلردی .

فتحتن ايله زام و یاخود صرد وزننده زلمك جعی اولان ازلام  
برطاقم اولدر دركه اهل جاهلیت انلرله فال آچارلردی ، شويله كه برايشه  
تشبث اوله جنی وقت ايكي اوقك برینه [ امر ] و ديكرينه [ نهی ]  
لفظلری یازيله رق بر ظرف اچنه قوندقندن صكره ال صوقيلوب هانكيسی  
چيقارسه موجبجه عمل اولوردی .

دقت اولنسون بو آيت كريمه ده خیر و قارك تحريمی وجوه ايله  
تأكيد بيورلمش : اولاً صدر جمله ده حصر وقصر افاده ایدن « اما »  
ايراد اولمش . ثانياً خیر و قار اصنام و ازلامه مقارن قلمش . ثالثاً  
خیر و قار تعاطيسنه شيطانك مردار اعمالی دينلمش . رابعاً انلردن  
اجتناب ايله امر اولمش . خامساً انلردن اجتنابك باعث فوز وفلاح  
اوله بيله چكي بيان بيورلمش كه انلری ارتكاب بادى خيبت وخسران  
اولور ديمكسر . سادساً خیر و قارك مفاسد دنيويه و دينيه سی جمله سندن  
اوله رق انلرك بغض وعداوت ايقاق ايتدكلى و ذكر اللهدن وبالخاصه  
مناجات رب العالمين اولان صلاتدن منع ايلدكلى بيان بيورلمش .  
سابعاً آيت كريمه مؤملره خطاب اولديني جهته مقصود انلری خیر  
و قارندن نهی اولديني حالده اهل جاهلیته مخصوص اولان اصنام  
و ازلام كيفيتلری ، محضاً بو درت كيفيتك قبح و مفسده بری برینه  
مقارب اولديني افهام اچون ضم وعلاوه اولوب بوصورتله ده خیر  
و قارك قبح و مفسدتلری تأكيد بيورلدقندن صكره آيت ثانيه ده انجق  
مقصود بالذات اولان خیر و قار ذكر اولمش . هله اك صكره « فهل  
انتم متبهون » قول شريفنده صورت استفهامده ايراد بيورلمش اولان  
نهی نه شديد و بليغ واقع اولمش .

وارد رہے کہ اودہ حدوث و امکاندن، نیزہ اولان واجب الوجود  
حضرتلری در .

بو دلیل ، ایکی مقدمہ دن مرکبدر . بری « بتون عالم صورتیلہ ،  
اجزاسیلہ ، مادہ سیلہ حادثدر » دیکری « هر حادثك بر محدثی وارددر . »  
قضیہ لری در . برنجی قضیہ یہ « صغری » ، ایکنجی قضیہ یہ « کبری » دینر .  
معلوم اولدینی اوزرہ بر دلیلک صغری و کبرای مسلم اولور ایسہ  
نتیجہ سنک مسلیتی ضروری در ، بورادہ کبری بدیی اولدیفندن آتی  
اثباتہ لزوم یوقدر . فقط صغری نظری — یعنی محتاج اثبات — اولدینی  
ایچون آتی بروجہ آتی اثباتہ شروع ایدیورز :

علم ، اعیان و اعراضدن مرکبدر : اعیان و اعراض ایسہ حادثدر .  
بناءً علیہ عالم دخی صور و افراد ، اجزا و مادہ سیلہ حادثدر ،

بودلیلکده صغراسی بدیی در . زیرا فی الواقع عالم اعیان و اعراضدن  
مرکبدر . چونکہ عالم دیدیکمزشی برطاقم جواهر و اجسام و آنرلہ  
قائم اعراضدن عبارتدر . تعییر آخرلہ عالم مادہ و قوی و صوردن و بو  
صورلہ قائم الوان و اکواندن باشقہ برشی دکل در . بونلرایسہ بلاشک  
حادثدر .

اولا اعراضك حدوثی اثبات ایدہام : بعض اعراضك حدوثی  
بالمشاهده و بعضیلرینك حدوثی بالبرهان ثابت در . حدوث بالمشاهده  
ثابت اولانلر سکوندن صوکرہ حرکت ، ضیادن صوکرہ ظلمت ، حرارتدن  
صوکرہ برودت ، خضرتدن صوکرہ جرت کبی عرضلدر . حدوثلری  
بالبرهان ثابت اولانلرہ بونلرک اضدادی در . بواضدادك حدوثی اثبات  
ایدن برہاندن مقصد ، طریان عدم دلیل ڈر . مثلاً : سکوندن صوکرہ  
واقع اولان حرکتك حدوثی بالمشاهده ثابت اولدینی کبی آندن اولکی  
سکونك حدوثی ده اوسکونہ عدم طاری اولسی دلیل ایلہ ثابت در .  
زیرا اگر اوسکون ، قدیم اولسہیدی زائل اولهرق آنک یرینہ حرکت  
عارض اولماز ایدی . چونکہ قدیم اولان برشیك زوالی ممتنع در . زیرا  
قدیم ایکیدن خالی دکلدر : یا واجب الوجوددر و یا خود واجب  
الوجودہ بالایجاب [ ۱ ] مستنددر . هر هانکیسی اولورسہ اولسون  
زوالی ممتنع در .

واجب الوجودك زوالی ممتنع اولدینی ظاهر در . زیرا وجود آنك  
مقتضای مابقی و یا خود عین حقیقتی اولوب مقتضای مابقی مابقی  
و یا برشیك نفسندن انفساک ایسہ بلاشک محال در .

[ ۱ ] بالاخیار دکل .

واجب الوجودہ بالایجاب مستندہ کلنجہ ، بونکده زوالی ممتنع در ،  
چونکہ معلولک ، علت موجبہ سندن تخلفی بالبداهہ باطل در . بناءً علیہ  
حرکت کبی سکونك دخی عارض و حادث اولدینی شبہ سزدر . سائر  
اعراضده بونلرہ مقیس در .

بودلیلہ : — « بو عالمده هر شی متحرکدر ، هیچ برشیدہ سکون  
یوقدر . بناءً علیہ نہ حرکتك حدوثی بالمشاهده ثابت در ، نہ سکونك  
حدوثی بالبرهان ثابت در ، زیرا ذاتاً سکون یوق کہ بونک زوالیلہ

الحاصل قار نیجہ بغض و مداوتلر ایقاع ، نیجہ آدملر ، نیجہ ثروتلر  
تلف ایتیش ، نیجہ خانانلر سوندیرمشددر . علامده نیجہ بیک مفاسد  
و شرور تولید ایدن لم الخبائث دخی نیجہ آلام و امراضہ سبب اولمش ،  
نیجہ جانلرہ قیش ، نیجہ عائللری محو و پریشان ایلش ، نیجہ ایسام  
و ارامل برافش ، نیجہ انسانلری بری برینک جانہ قصد ایتدیروب  
سوزشلی فجیعلرہ بادی اولمشدر . بونکچون جناب منزل الفرقان خیر  
و قاری ، خانہ عجز من ایلہ شدتی انجق در ایدن برقطرہ مثابہ سنده تصویر  
ایده بیلدیکمز بر بلاغت قصوی ، بر بیان معلی ایلہ نبی و تحریم بیورمشددر .  
خواجہ کائنات علیہ افضل التحیات افندمن « اجتنبوا الخمر فانها  
ام الخبائث » بیورمشددر . دیگر بر حدیث شریفده « شارب الخمر کعباد  
الوثن » وارد اولمشدر . داء الکثولك مخرب بشریت اولدینی بونکون  
طباً علم الیقین عین الیقین ثابت اولمشدر . بونکا مبنی در کہ اکثر دول  
معظمہ مسکراتہ قارشو تدابیر زجر یہ مراجعت ایتمشلدر . فیض  
تأثیر قرآن ایلہ امت محمدیہ بوداء هائلک استیلا سندن له المنه مصون  
و محفوظدر . فقط بونی علماء مجلس علملرنده ، مشایخ خانقاه و زاویہ لرنده ،  
واعظلر کرسی و عظلرنده دمام ذکر اتملی ، اصلا فیاموش ایتاملی درلر .  
برکت زارہ اسماعیل مہدی

فلسفۂ اسلام :

### اثبات واجب

بورادہ اثبات واجبدن مقصدمن ، کنہ باری بی تعیین دکل در .  
چونکہ کنہ باری بی ادراک ، طوق بشرک بالکلیہ خارجندہ در . زیرا  
حقیقت باری بی ادراک ایچون بشرده هیچ برآت و هیچ بر قوت یوقدر .  
علم بشرک اسبابی حواس خمس و عقلدن عبارتدر . حالبوکہ بونلر ممکنانہ  
تعلق ایدہ بیلر ، بونلرک ادراکاتی ممکنات جملہ سی دائرہ سندن دوران ایلر .  
عقلزک ، حسزک تعلق ایتدیکی شیلر میانده واجب جنسندن برشی  
یوقدر کہ کنہ حقیقت واجبہ دائرہ بزده بر فکر حاصل اوله بیلسون .  
بونک ایچون رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم افندمن حضرتلری [ تفکروا  
فی آلاء اللہ و لاتفکروا فی ذات اللہ ] بیورمش ، و محی الدین عربی  
حضرتلری ده : [ کل ما خطر ببالك فاللہ غیر ذلک ] دیمشددر . بناءً علیہ  
بزم بورادہ اثبات واجبدن مقصدمن آثاردن مؤثرہ استدلال طریقیلہ  
واجب تعالی و تقدس حضرتلرینك موجودیتی اثبات در .

\*

\*

اثبات واجب ایچون باشلیجہ درت مسلك وارددر : حدوث ، امکان ،  
غایت ، اختراع .

### مسلك حدوث اوزرہ اثبات واجب

بونک تقریری ایکی وجہلہ در :

اولا : بتون عالم ، صورتیلہ ، اجزاسیلہ ، مادہ سیلہ ، حادثدر .  
هر حادثك بر محدثی وارددر . بناءً علیہ عالمكده بر محدثی